

פרוטוקול מס' 221

מישיבת הצדק באוקה, חוק ומשפט
פיו"ה, ג' בתמוז תשל"ב - 15.6.1972, שעה 9.00

נכחו:

חברי הוועדה:

- י. גולדשמידט - היו"ר
- מ. ביבי
- ש. פרידמן
- י.ה. קלינגהופר

מוזמנים:

- ע. סבט - משרד המשפטים

מוזכרת הוועדה: ד. פלחי

רשמה: א. עזרון

סדר היום: א. חוק הנזיקים האזרחיים (אחריות המדינה) תיקון מס' 2
 ב. חוק לתיקון פקודת השטרות (מס' 3), תשל"א-1971

היו"ר י. גולדשמידט: אני פותח את הישיבה.

חוק הנזיקים האזרחיים (אחריות המדינה) (תיקון מס' 2), תשל"א-1971

אני מבין שהתיקון הזה בא כדי לסתום לקונה או השטטה בחוק הנזיקים שבסעיף 6(א) אשר בא כשלעצמו לסנוע את האפשרות של פיצוי כפול או פיצוי מטעם שני חוקים שונים לאותו אירוע. זה נסנוע ע"י סעיף 6(א) לגבי חבלה שחילל מובל אותה עקב היותו בשרות. וזה מפני שחוק הנכיים גם כן מבטיח לו תגמולים או פיצויים לגבי הדבר הזה.

היות וחוק הנכיים מבטיח את הדבר לגבי מחלה או החמרת מחלה, לא נוציא את ענין של המחלה או החמרת מחלה עקב שורת בזה"ל מחוק הנזיקים (אחריות המדינה). ע"י כך יישאר מצב של כפילות. ההצעה הזאת באה לסנוע את הדבר הזה.

ע. טבט: אין לי מה להוסיף. סעיף 6(א) של חוק הנזיקים קובע: אין המדינה אחראית בנזיקין על חבלה שנחבל אדם בתקופת שירותו הצבאי עקב שירותו הצבאי. זה אומר שהמדינה דואגת לחיילים בחוקים אחרים כמו: בחוק הנכיים ולגבי משפחות חיילים בחוק משפחות חיילים שנספו במערכה. בשני החוקים האלה נקבע ש בהגדרת "נכה": איבוד הכושר לפעול פעולה רגילה, בין גופניים ובין שכליים, או פחיתתו של כושר זה שבאו לחייל משוחרר כתוצאה של אחת מאלה שאירעה בתקופת שירותו: (1) מחלה; (2) החמרת מחלה; (3) חבלה.

בחוק משפחות חיילים שנספו במערכה נקבעה הוראה מפורשת שאם חייל מת מגיע למשפחה כאילו הוא מת מחבלה. היות ושני החוקים האלה מכסים את הפיצויים שמגיעים לחיילים ולמשפחותיהם צריך להגביל את אחריות המדינה עפ"י חוק הנזיקים האזרחיים על מנת שלא תהיה כפילות.

על כן הוצע להוסיף בסעיף 6(א) אחרי המלים חבלה את המילים: ועל מחלה או החמרת מחלה שנגרמו לו. וכן בסעיף 7 יבואו המלים האלה.

בנוגע לפיצויים שמגיעים לחייל מוסדרים ע"י חוקים ספציפיים ואחריות המדינה עפ"י חוק הנזיקים האזרחיים אינם קיימים יותר לגבי אותו חייל ומשפחתו.

היו"ר י. גולדשמידט:

אנחנו חילקנו לחברים דף מסכם הערות שהושמעו בעת הדיון בכנסת. חה"כ נחושטן העיר: בהסתמכו על דבר שהוצע ע"י חה"כ י.ש. שפירא בשנת 1952 והצעתו אז לא בתקבלה. ההצעה היא: ההגבלה - שלפיה המדינה מפצה את האזרח רק בעד מעשים שנגרמו ע"י עובד המדינה - אינה מוצדקת. ויש להרחיב את רשימת הנזקים שהמדינה אחראית להם.

ההדגשה היא שזה בכלל נושא חדש שלא בגוף ההצעה ולכן אין אנחנו יכולים היום לספל בענין זה.

חה"כ י. בן-מאיר טוען שיש הבדל בין מקרה של החמרת מחלה לבין מקרה של חבלה. טענתו היא שבו בזמן שלגבי חבלה אין להניח, בדרך כלל, שיש גורם של הזנחה או רשלנות, הרי מחלה או החמרת מחלה יכולה לנבוע מרשלנות של אחד המפקדים או האחראים לשלומו של החייל.

בניח, שהוא יחלה במחלה עקב אכילת מזון לא תקין או בניח שבגליון האישי היה רשום שהוא אדם רגיש לגבי מאמצים אלה ואלה ואילו המפקדים שלו לא התחשבו בו והטילו עליו תפקידים שהחמירו את מחלתו.

כאן מציע חה"כ בן-מאיר שאין מקום לפטור את המדינה כליל ולהפנות את החייל אך ורק לחוק הנכיים שקובע מה שקובע, אלא, הוא מציע, להשאיר לחייל במקרה של החמרת המחלה, כאשר יש רשלנות מצד אחד ממוסדות הצבא, שיבחר בין חוק הנזיקים האזרחיים (אחריות המדינה) לבין תשלומים במסגרת חוק הנכיים.

היו"ר י. גולדשמידט:
הייתי מבקש מפר שבט לומר לנו מה ההבדל
למעשה בשביל החייל אם הוא תובע לפי חוק
זה או לפי חוק זה. זה שזו פרוצדורה אחרת - זה ברור. יש כאן תביעה
אזרחית לנזיקים וכאן יש תביעה לחוק הנכים שלא בית משפט אזרחי דן בזה
אלא הצבא דן בו.

שנית, מה ההבדל מבחינת סכום הכסף שהוא יכול
לקבל, או צורת התגמול שהוא מקבל?

י.ה. קלינגהופר: אי אפשר לדעת זאת מראש.

ע. סבט:
בדרך כלל חוק הנזיקים האזרחיים יתן לחייל
בנקרים מסויימים פיצויים גבוהים יותר, חד-
פעמיים. חוק הנכים נותן לו שיכון, רגשה חודשית וכל מיני הטבות אחרות.
יתכן שהחייל יעדיף לפנות לחוק הנזיקים האזרחיים.

לחה"כ י. בן-טאיר הייתי אומר: שאינני רואה
הבדל בין מחלה לבין חבלה. יש לנו מציאות מסויימת שחיילים נפגעים בשדות
הן ע"י מחלות והן ע"י חבלות. המדינה קובעת בתקציב שלה מה היא משלמת
לחיילים. יש מסגרת מסויימת. אם המסגרת הזאת של נכים לא מתאימה לנו,
יש להגדיל אותה. אבל לא הייתי מציע להפריד בין שניהם.

היו"ר י. גולדשמידט:
שר המשפטים בדברי תשובתו בכנסת ענה שהוא
מנסה להפנות את החייל לדרך בירור תביעתו
שהיא קצרה ויעילה שלא מעמידה את החייל בתור הפחכים למשפט האזרחיים
בתי-הדין. שאלתי היא: מה הפרוצדורה בחוק הנכים - מי מחליט בדבר?

ע. סבט: יש מנגנון נוהלי. אם יש ערעור זה הולך
לבית המשפט.

י.ה. קלינגהופר:
ישנה רשות מוסמכת. יש רשויות כשתי
אינסטנציות שהוא יכול לעבור מאחת לשניה,
שקובעות את דרגת הנכות. לפי דרגת הנכות שנקבעה, הרשות שנתמנתה לפי
חוק הנכים מוסמכת לקבוע את גובה התגמולים. אפשר שהרשות המוסמכת לערער
לבית המשפט.

ע. סבט:
זה מה שקובע מעיף 10 שבחוק הנכים.
אבל חה"כ בן-טאיר היה יכול לענות שאם החייל
מוכן ללכת בדרך הארוכה על-מנת לקבל סכומים גבוהים יותר מדוע לא לאפשר
לו זאת? - אני עונה: אינני רואה הבדל מהותי בין מחלה לחבלה ששניהם
נפגעו בזמן שרות בצבא. הצבא קובע מסגרת מסויימת של שיכון, רגשה וטיפול
בנכים. אם חה"כ בן-טאיר חושב שזה לא מספיק אז צריך לבדוק איך להגדיל
שם את זכותו אבל לא לתת לו אפשרות לפנות לכאן ולכאן.

י.ה. קלינגהופר:
לי נראה שלהצעתו של חה"כ בן-טאיר יכולה
להיות לה משמעות מעשית רק אם יש איזה יסוד
סביר לנפגע לקבוע כמה הוא בוחר כי אחרת איך הוא יכול לדעת? - קודם הוא
צריך לדעת מה הסיכויים שלו לפי חוק הנכים, וכן לדעת מה פחות או יותר
יוכל לקבל שיעור עד כמה שאפשר גבוה של פיצויים לפי חוק הנזיקים הכללי.

לפי חוק הנכים, פחות או יותר, אם הוא יודע
את דרגת נכותו הוא יכול לדעת כמה יקבל. באשר לאפשרות השניה, אין לו
כל תמונה, מה אין תעריף ואינו יודע אם בכלל הוא יזכה בפיצויים. הכל
תלוי בעריכת המשפט שלפעמים היא מסובכת יותר. אינני מדבר כרגע על ענין
של הזמן אלא אני מדבר על כך שעד לרגע האחרון, למתן פסק הדין הסופי בבית
המשפט הוא איננו יודע מה מצבו. אם כן על-יסוד מה הוא יכול לבחור בין
השניים? - מתי הוא כן יכול לבחור - כאשר יבדוק את שני הדברים ואז תהיה
דובליקציה של פרוצדורה - וזה לא נראה לי. זה רק יכול לגרום לסיבוכים
ולא הייתי מציע ללכת בדרך זו אלא ללכת לפי המתכונת הקיימת של הפרדה
בין השניים. הצעת החוק נראית לי בהחלט.

היו"ר י. גולדשמידט:

אני אוסיף שגם הערותיו של חה"כ אליעד הולכות באותו כיוון של חה"כ בן-מאיר. גם הוא מדבר על טענה שאם היתה רשלנות מצד שאר זרועות המדינה לדוגמה: נהג נוהג בתפקיד ועובד של מע"ץ השאיר מכשול בכביש וע"י המכשול התהפך הרכב והוא ניזוק. מדוע במקרה זה לא תהיה לו תביעה נגד צד שלישי. אבל גם זה חל על מה שאמר שר המשפטים בכנסת. ולכן מה שאמר אדוני שהוא איננו יודע מראש באיזה דרך יזכה יותר.

אני יכול לעלות על הדעת מקרה מאד בולט של רשלנות פושעת שגורמת לאדם מחלה קשה. ולפי ייעוץ כל שהוא אומרים לחייל שכאן תקבל 100,000 ל"י פיזויים ואילו לפי חוק הנכים תקבל רנטה של 150 ל"י לחודש. אז הוא אומר אני מעדיף את הדבר הראשון.

אם כן, אם בכלל להתייחס לאפשרות הזאת, נדאי לי דבריו של ד"ר טבט שאין לייחס את האפשרות לרשלנות רק למקרה של מחלה כי יש הרבה מחלות ופגיעות שמקורן ברשלנות של מישהו.

י.ה. קלינגהופר:

אם המקרה יהיה מאד חמור כתוצאה מרשלנות אז זה יכול לחול גם על חבלה. אז לפה לגבי מחלה והחמרת מחלה בלך בדרך החדשה המוצעת פה ואילו לגבי חבלה - לא. כאן הייתי אומר שזה נושא חדש. הוא צריך להגיש הצעת תיקון חדשה לאורך כל החזית, לרבות מקרים של חבלה. אבל, אגב, החלת המצב המשפטי הקיים, גם בנוסף על חבלה, על מקרה של מחלה, להכניס שינוי של אחד הפרינציפלים היסודיים של החוק כולו, אני חושב שזו לא ההזדמנות לכך.

היו"ר י. גולדשמידט: הוחלט: החוק מתקבל.

חוק לתיקון פקודת השטרות (מס' 3), תשל"א-1971

אני הבנתי מהצעת החוק שההצעה באה לפשט את הטיפול בשטרות בחיי המסחר. זה בא לבטל את חובת ההעדה של שטר על אי-קיבול ועל אי-פרעון המחוייבת לפי סעיף 50. מכיון שכל הפרוצדורה של העדה מכבידה מאד, ובדברי ההסבר כתוב, כאילו, זה חל אפילו על חלק מן הצ'קיים. היות ומדובר כאן על מכשיר שמשתמשים בו כמעט במיליונים יום יום בא החוק הזה וקוטל הסדר הסטורי מכוונד שלא ניתן לביצוע היום. הצעת החוק משאירה רק את האפשרות של התקנת תקנות ע"י השר לאותו תחום מוגבל כאשר מדובר על שטר שבא אלינו ממדינה זרה ששם חובת הפרוטסט עדיין קיימת. בשביל השימוש ברוב המדינות ובפניהם הארץ רוצים לבטל את ההוראה הזאת.

אני הייתי מבקש מפר טבט שיטביר לנו, בעיקר אם הכנסת תקבל את החוק הזה ותבטל את ההעדה, מה יהיה התהליך של השטר שבא מועד פרעונו ואיך ינהג אדם בגביית הכסף במקרה שהוא לא נענה בפנייה הראשונה? - יותר נכון מי שחתם על השטר ובא ופודה אותו אז אין בעיות. אבל עם ניטול הפרוטסט, במה משתנה מצבו של בעל הזכות? - כיצד הוא יכול להבטיח את גביית הכסף בלי פרוטסט?

פישוט מאד התהליכים כבר התקבל בכנסת לפני שנתיים ע"י ביטול הצורך של תביעה בבית משפט והעברה של שטר שלא נפדה ישר להוצאה לפועל.

חה"כ שובל דוקא העלה על נס את התיקון ההוא ומשבח גם את ההצעה הזאת של פישוט תהליכים שהוא צו השעה.

ע. טבט:

לפני שאדבר על ההליכים שעפ"י פקודת השטרות במקרה של חילול שטר, אני רוצה לומר כמה מלים לגבי הפקודה הקיימת ומשום מה יש בה ענין של פרוטסט.

ע. טבט: כידוע, שבפקודת השטרות שהובאה כמעט בלה במלה מהחוק האנגלי על שטרות ישנם כמה הבדלים. ההבדל העיקרי הוא שאצלנו, לגבי שטרות, יש חובה של פרוטסט ואילו באנגליה, בחוק האנגלי, אמנם יש פרוטסט אבל בצורה הרבה יותר גמישה.

כאשר מדובר בשטר שנמשך באנגליה עצמה אין צורך לעשות פרוטסט זו רק רשות. רשאי אדם לעשות פרוטסט אבל הוא איננו חייב כאשר מדובר בשטר אנגלי.

י.ה. קלינגהופר: מה הטענה של פרוטסט?

ע. טבט: ישנם שלושה מיני שטרות: (1) שטר חליפין שלגביו ניתנת כל התורה; (2) שטר חוב - יש כמה הערות ספציפיות המסתמך על שטר חליפין; (3) ויש צ'קים.

אני לוקח את ענין של שטר חליפין - מה זה? המושך א' נותן פקודה לב' שקוראים לו הנמשך, לשלם לב' שקוראים לו הנפרע, סכום של 100 לירות בתאריך מסויים בעתיד. השטר יכול לעבור מיד ליד ולהגיע גם לח'. האוחז בשטר יכול לפנות לב' ולומר לו תקבל את השטר והוא משרב. אז דבר ראשון שעושה האוחז בשטר הוא מציג את השטר לקבלה. כלומר, הוא צריך להביא לפניו את השטר ולבקשו שיחתום על שטר הקבלה על-פנת שב' יתחייב לגבי החתימה שלו.

הפרוצדורה הראשונה היא הצגה לקבלה. הפרוצדורה השנייה, כאשר מגיע זמן פירוש השטר הוא צריך להגיש את השטר לפרעון - וגם במקרה זה יתכן שב' ישרב לשלם את השטר אע"פ שקיבל. אז כאן ישנה פרוצדורה מיוחדת של הצגה לפרעון.

לפי הפקודה הקיימת כאשר יש מיאון או סרוב לקבלת שטר או פירוב לפרוע שטר יש חילול שטר ואז הפרוצדורה שלנו מחייבת, כמעט, בכל מקרה לעשות העדה. מה זה העדה? - זוהי פרוצדורה שחוזרת על הצגת השטר לשם קבלה ולשם פרעון, אלא שהפרוצדורה הזאת היא רשמית וצריכה להיות ע"י הנוטריון הציבורי.

עפ"י הנוסח של החוק שלנו צריך לגשת אל ב' ולומר לו הנה השטר, אתה רוצה לפרוע אותו או לא? - מה תשובתך. אם הוא יענה: שילמתי כבר, אז רושמים את תשובתו. ברור שלהעדה יש חשיבות כאשר פקיד של רשות מוסמכת בא אל החייב מורה בו ורושם במו ידיו את התשובה. לא הצלחנו לקבל זאת מהנוטריון הציבורי מפאת חוסר כח-אדם ולכן הנוטריון הציבורי שולח פתק לחייב ובו הוא מבקש ממנו שישלם. נכתב פרוטסט בעד אי קבלה או בעד אי תשלום - וכאן ישנה פורמולה מסויימת. כך שבפרוטסט הוא איננו פרוטסט אמיתי. כלומר, לא באים אל החייב אלא רק מתריע בו.

אילו הפרוטסט היה חשוב מאד הייתי אומר שיש למצוא דרך שבמקום נוטריון ציבורי אחד יהיה מסף שלם אבל אנחנו חושבים שהפרוטסט הוא מיותר. למעשה, זו חזרה על הצגת השטר, או לשם קבלתו או לשם פרעונו.

נוסף לכך אם השטר חולל, הפקודה מחייבת לתת הודעה מפורשת לצדדים שהשטר חולל. חולל, פרושו, סרב לקבל או סרב לשלם.

ברוב ארצות הקונטיננט קיים פרוטסט אלא שלענין הזה שם יש לו משמעות מיוחדת. הפרוטסט היה קיים גם כן בחוק העותומני שהיה קיים בזמן המנדט לפני שהתקבל חוק פקודת השטרות. בחוק העותומני, למשל, בסעיף 151 נקבע מתי נחשב אדם כפושט רגל ובית המשפט צריך לבדוק מתי הוא צריך לשלם את חובותיו. אבל יש חזקה שבזמן שנעשה הפרוטסט אפשר לראות אותו כפושט רגל. כלומר, שלפרוטסט היתה משמעות מיוחדת. החוק של פשיטת רגל הוא גם כן פקודה אנגלית ולפי החוק האנגלי אדם שהוא פושט רגל לובין פשיטת הרגל יש לו חוב שלא שילם אותו אז יש פסק-דין של בית המשפט ובית המשפט צריך לתת החלטה אם הוא חייב לשלם את הסכום.

ע. טבט:
 לפשל, בצרפת, כאשר בית המשפט צריך לקבוע
 מתי האדם הוא פושט רגל אז הוא בודק אם
 יש פרוטסט ואם יש הם מכריזים עליו כפושט רגל.

יתכן, שאם נשנה פעם את פקודת פשיטת הרגל
 שלנו ונקבע חוק חדש ישראלי אולי נלך בדרך הקונטיננטלית ואז יהיה טעם
 לפרוטסט.

ובכן יש שלוש פרוצדורות. על פרוצדורה אחת
 אפשר לדלג והיא ההעדה. עכשיו אני רוצה לבוא למשפט האנגלי שהוא שונה
 מהקונטיננטלי. כפי ששמעתי המשפט האנגלי מכיר בפרוטסט אבל הוא לא עושה
 ממנו חובה.

י.ה. קלינגהופר: מי עושה את זה?

ע. טבט:
 האוחז בשטר. קודם כל הוא מציג את השטר
 לב' ואם ב' לא רוצה לשלם אז הוא פונה
 לנוטריון והנוטריון שולח לו פרוטסט. אחרי שהוא עושה את הפרוטסט הוא
 צריך לתת לכל אחד מהצדדים שחתמו על השטר הודעת חילול. אנחנו אומרים:
 על הודעת פרוטסט אפשר לוותר. מתי החוק מטיל חובה כאשר המדובר בשטר
 מחו"ל. אם יש אדם מחו"ל שרוצה לעשות פרוטסט, קבענו, שרק שר המשפטים
 יקבע את הדרך בתקנות איך עושים את הפרוטסט.

נקודה שנייה - באנגליה עושים פרוטסט וזה
 כאשר חותמים על השטר משום כבוד. סעיף 65 של הפקודה שלנו קובע ששטר
 חליפין שלא עבר זמנו ושהועד על מימון או שהועד על אי פרעון, ואם יקרה
 שהנמשך פשט את הרגל, יכול כל אדם להתערב ולקבל עליו את השטר לאחר
 העדה.

באנגליה, נותנים לפעמים לעשות פרוטסט מרצון
 כי רוצים שהשטר יקובל משום כבוד. כלומר, מי שמקבל על עצמו לשלם אם
 השטר הוא אינו חייב עפ"י השטר, אבל משום כבודו של ב' הוא מקבל את השטר
 במקומו. אני רוצה לומר שכל הפרק הזה משום כבוד איננו בשימוש אצלנו.

אנחנו מציעים כך: שטר שניתנה הודעה על
 חילול, או חילול משום מיאון או חילול משום פירוב לשלם - ובזה פותרים
 את הבעיה. המטרה שלנו להוציא את כל ענין הפרוטסט מן הפקודה הזאת.

י.ה. קלינגהופר: כלומר, במקום פרוטסט תבוא הודעה על חילול.

ע. טבט:
 הודעה על חילול והצגת השטר היו קיימים עד
 היום. מה שרציתי לומר שאת הפרוטסט עושים
 אבל לא עושים אותו כפי שהחוק מחייב. עושים את הפרוטסט ע"י שליחת פכתב
 ובית המשפט העליון קיבל את הצורה הזאת של פרוטסט ונוהגים לעשות את זה.

י.ה. קלינגהופר: המטרה של הודעת חילול היא אותה המטרה של
 פרוטסט?

ע. טבט:
 פרוטסט דומה יותר להצגת השטר. היות ויש
 לנו הודעת שטר שיש חילול אז אין צורך בו
 יותר. אפילו הנוסח החדש של החוק נשאר תרגום חילולי של הפקודה האנגלית
 והפקודה האנגלית לא מכירה בחובת פרוטסט, היא מכירה רק באפשרות. אנחנו
 אומרים: גם באפשרות כזאת אין מקום לדבר כזה.

היו"ר י. גולדשמידט: נניח שיש לראובן שטר משוך על שמעון ל-15
 ביוני. אז ראובן מבקש שמעון לשלם את השטר
 ושמעון מסרב. מה דרוש כדי שראובן ימסור את השטר להוצאה לפועל? - אם
 נקבל את הביטול הזה של העדה.

ע. טבט:

יש לשים את הדעת לשתי פרוצדורות. בשטר חליפין לפעמים יש צורך בקיבול ויש שאין צורך. סעיף 38 קובע את ההליכים שיש חובה בקיבול. שטר בר-פרעון אחרי ראיה טעון קיבול. מה פרוש? - יש וא' כותב שטר שזמן פרעונו 3 חודשים לאחר שהוא יוצג לב' - זוהי צורה מסויימת. זאת אומרת: הוא נותן לב' 3 חודשים על-מנת לגייס את הכסף. צורה שנייה - יהיה חייב לשלם את השטר 3 חודשים לאחר שיציגו את השטר. במקרה כזה יש לקבוע את השטר לקיבול. כלומר, למסור אותו לקיבול, ואם לא מסרו אותו לקיבול אז הצדדים מופטרין.

קיבול הוא זה שב' חתם על השטר שאני מקבל. כלומר, הוא מתחייב לפרוע את השטר. יש צורך בקיבול גם כן שטר שהיתנו בו בפרוש שיש להציגו לקיבול. לפעמים א' כותב בשטר שהאוחז בשטר חייב להציגו לקיבול.

אלו הם המקרים שחובה להציג את השטר לקיבול. אבל אפילו שאין חובה להציג שטר לקיבול יתכן מאד שב' שהוא נפרע יהיה מעוניין למסור לקיבול. כי לפי הפקודה אם ב' קיבל את השטר אז ג' רשאי לפנות אל א' ולבקש ממנו לשלם את השטר.

ובכן לגבי קיבול - ישנם מקרים שצריך למסור את השטר לקיבול וישנם מקרים שאין חובה למסור את השטר לקיבול - מה צריך לעשות האוחז בשטר? - הוא צריך למסור את השטר לקיבול. ואם ב' סרב לקבל אותו אז לפי הפרוצדורה הקיימת הוא צריך לעשות פרוטסט. אנחנו אומרים: הוא לא צריך לעשות פרוטסט אלא הוא צריך להודיע לכל הצדדים ולפי שמשך את השטר שהשטר חולל ע"י ב' בכך שסרב לקבל את השטר - זה לגבי פיאון.

היו"ר י. גולדשמידט: לאחר שהודיע למסיביים - מה קורה הלאה?

ע. טבט: אף אחד לא יכול לומר אינני אחראי.

עכשיו אני מגיע לענין הפרעון - הוא צריך להציג את השטר לפרעון, הגיע זמן הפרעון והשטר לא נפרע הוא בא לב' ובנקש ממנו שיפרע את השטר. ב' ממאן לפרוע את השטר, ע"י כך הוא חילל את השטר. מה צריך לעשות האוחז בשטר? - חוץ מזה שהוא צריך להציג את השטר בזמן הנכון ובמקום הנכון הוא צריך לעשות היום פרוטסט מזה. עכשיו אנחנו מבטלים את הפרוטסט. אחרי הפרוטסט הוא צריך לשלוח הודעת חילול. לנו מפיקות שתי פעולות: הצגה לפרעון והודעה על חילול.

למעשה, הענין קיים באנגליה, וכפי שהסברתי, הפחוק הפנדטורי, כאשר הוא החדיר בישראל את חוק השטרות שלו הוא הביא שינויים מעטים. אחד השינויים האלה זה הנהגת חובה של פרוטסט. כי הנהג היה אז לעשות פרוטסט והוא לא רצה למסות מהנהג הזה.

ש. פרידמן: מהו התוקף הפנימי של פעולת הפרוטסט. האם היה לזה משמעות מהותית? - מה היה התכן של הפעולה הזאת?

ע. טבט: מי שלא עשה פרוטסט עלול היה להפסיד את הזכויות שלו כנגד החייבים השונים שחתמו על השטר.

ש. פרידמן: זה שהתקין את התקנות שצריך לעשות פרוטסט - מה הוא רצה להשיג? - מדוע לא הספיק שא' יודיע לכולם שב' חילל את השטר?

ע. טבט: תשובתי היא שזה ענין הסטורי. כאשר החוק האנגלי החדיר את החוק האנגלי לכאן היה לו רצון להתחשב בנהג שהיה קיים בישראל. למעשה, פרוטסט זה התחלה של פשיטת רגל. בית המשפט כאשר התבקש להכריז על אדם כפושט רגל אז היה בודק אם יש עליו פרוטסט. צריך משהו פורמלי יותר חשוב מאשר הודעה בכתב.

פ. ביבי:

השיטה הקונטיננטלית שאם מישהו לא כיבד את השטר למחרת היום יכול להיות מוכרז כפושט רגל יש לה השלכות כלכליות על מחזור הכספים בחיי המסחר. לא יתכן להפשיך את המצב כפי שאנחנו עדיין לו היום שצ'קים מתגלגלים ללא כיסוי. אילו היתה השיטה שלנו קונטיננטלית אז, לדעתי, היה המצב הזה של חתימה על שטרות שונה מהיום. היום לאדם לא איכפת כי הוא יודע שגם אם לא כיבד את השטר כעבור חודשיים יקבלו ממנו את הפרעון.

ע. טבט:

זה ענין לפקודת פשיטת רגל ולא לענין פקודת השטרות. בפקודת פשיטת רגל היה צריך לקבוע שאי פרעון של שטר זה מעשה פשיטת רגל ועל פיו אפשר יהיה להכריז על אדם כפושט רגל. ואז הייתי מציע לקבוע משהו יותר מפורש מאשר הודעת חילול או הצגת שטר. אבל, כפי שהסברתי, חוק פשיטת הרגל שלנו לא הולך בכיוון הזה.

היו"ר י. גולדשמידט:

כל הנושא הזה נוצר כדי לתת תוקף לחתימה לשלם ביום מסויים וע"י זה להבטיח יציבות בחיי המסחר. כי גם האוחז בשטר עושה חשבון שביום מסויים הוא יקבל סכום כזה וכזה. ואם השני לא חושש לא מענין של פשיטת רגל, לא מחרפה ולא מבית סוהר, אז כל הענין מתערער. לכן אני שואל: מה תהיה התוצאה מביטול העדה הזאת על הנוהלים?

ע. טבט:

להעדה היום אין משמעות מיוחדת. לוא להעדה היתה משמעות שיש בארצות הקונטיננטליות לא היינו מציעים לבטל את העדה. אבל כאן אין לזה כל משמעות - זה פשוט פרוצדורה מיותרת והצד שלא נוקט בה עלול להפסיד כלפי הצדדים השונים.

היו"ר י. גולדשמידט:

אין אני מרגיש שאנחנו עושים עבודה אחראית אם נעביר את החוק הזה לאחר הדיון פה. אני מציע לדחות את הדיון עד שהפרוטוקול יהיה מוכן. כי אין אני חושב שהדיון היה ממש במידה מספקת לגבי נושא שיש לו תוצאות מרחיקות לכת בחיי המסחר.

הישיבה ננעלה בשעה 10.25